

ІНСТИТУЦІЙНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ФІНАНСОВОГО РИНКУ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

Кравченко Анна Станіславівна

кандидат економічних наук, доцент

ДВНЗ «Університет банківської справи» (м. Львів, Україна)

ORCID: 0000-0003-1977-8181

vovchak.olga@meta.ua

Досліджено інституційні засади функціонування фінансового ринку в умовах цифровізації суспільства, зокрема проаналізовано поняття «інститут», «інституція», види інституцій, уточнено дефініцію «фінансовий інститут», побудовано інституційну модель функціонування фінансового ринку в цифрових умовах

Ключові слова: інститут, інституція, види інституцій, фінансовий інститут, інституційна модель функціонування фінансового ринку в цифрових умовах

DOI: <https://doi.org/10.32845/bsnau.2019.3.2>

Постановка проблеми. Інституції сучасного фінансового ринку розвиваються в умовах цифровізації суспільства. Електронізація набуває динамічного розвитку в глобальному економічному середовищі. В свою чергу, інституції фінансової системи, потребують цифрової трансформації. Для забезпечення належного функціонування фінансового ринку під впливом глобальних тенденцій сьогодення, постає гостра необхідність проведення удосконалення його інституційної складової за функціональним призначенням, що забезпечить стійкість, дієздатність фінансової системи і сталий розвиток країни.

Аналіз основних досліджень та публікацій. Вивченню питань фінансових інституцій та деякі з них цифровізацією, займалися: Н. Негропонт, М.Лівінгстон, С. Бірхем, Г. Журавльова, В. Нордхаус, В. Суторміна, В. Базилевич, Ж. Гарбар тощо, проте незважаючи на існуючу кількість публікацій за науковою тематикою, питання інституційних засад функціонування фінансового ринку в умовах цифровізації суспільства не достатньо досліджені та потребують подальшого розвитку.

Постановка завдання. Мета дослідження – дослі-

дити та побудувати модель інституційних засад функціонування фінансового ринку в умовах цифровізації суспільства. Методика (методологія) дослідження – для уточнення та побудови інституційної моделі функціонування фінансового ринку в цифрових умовах, застосовано комплексний, системний, синергетичний, кібернетичний підходи та методи групування, аналізу, синтезу, моделювання, абстрактно-логічний.

Виклад основного матеріалу. Архітектоніка сучасного фінансового ринку є множинною, багаторівневою системою національних та міжнародних фінансових інституцій, державної і приватної форми власності із чисельними взаємозв'язками. Система дослідження інституційних засад функціонування фінансового ринку, складається з елементів: уточнення дефініцій «інститут», «інституція», види інститутів, зокрема фінансових, визначення поняття «функціональне призначення», «інституційна сегментація» фінансового ринку за функціональним призначенням, побудова моделі удосконаленої інституційної сегментації фінансового ринку за функціональним призначенням.

Дефініція «інститут», розкривається з різних наукових поглядів (таб.1).

Таблиця 1

Аналіз дефініції «інститут»

Вчений	Сутність дефініції «інститут»	Науковий підхід
М. Кармазіна, О. Шурбована	Організація, з відповідними правилами, які стверджуються в процесі взаємодії практичних та встановлених норм [2, с. 10-19]	Інституційно-нормативний
С. Матвєєв, Л. Лясота	Організації, норми, правила гри [1]	Інституційно-нормативний
Г. Спенсер	Суспільна підсистема регулювання [2, с. 10-19]	Суспільний
Т. Парсонс	Адаптаційно-інтеграційний інструмент [1]	Інструментальний
М. Вебер, К. Маркс	Соціальна інженерія [2, с. 10-19]	Соціальний
О. Стрижак	Дії, норми, структурні організації, регулятор витрат, традиції [3, с. 40]	Змішаний
М. Оріу	Норма об'єктивного права [2, с. 10-19]	Нормативний
О. Іншаков	Комплекси інституцій, гентотип організації еволюційної моделі [3, с. 39]	Інституційно-еволюційний
К. Касторіадіс	Правові зв'язки [2, с. 10-19]	Нормативний
М. Дюверже	Соціально-впорядкована цілісність [2, с. 10-19]	Соціальний
Дж. Коммонс	Контролююча функція індивідуальних дій [3, с.39]	Функціональний
В. Демет'єв	Суспільний механізм, щодо функціонування сталої організації [3, с. 39]	Інституційно-функціональний
Д. Норт	Різні державні та приватні організації [2, с. 10-19]	Інституційний
Г. Шмоллер	Набір правил, засобів їх забезпечення [3, с. 39]	Нормативний

*Джерело: власне дослідження

Дослідження зазначеного поняття, виявили відсутність та необхідність застосування комплексного підходу, із застосуванням якого уточнена дефініція «інститут» - це система нормативно-правових взаємовідносин сформованих ор-

ганізованих об'єднань, як детермінанти функціонуючого суспільного буття.

В свою чергу, дефініція «інституція», розкривається переважно з суспільного погляду (табл.2).

Таблиця 2

Аналіз дефініції «інституція»		
Вчений	Сутність дефініції «інституція»	Науковий підхід
М. Кармазіна, О. Шурбована	Порядок, традиції суспільства; семіотичні, звичасві значення, практики відтворені інститутами [2, с. 10-19]	Змішаний
С. Матвєєв, Л. Лясота	Правила, щодо функціонування соціально-економічного простору [1]	Нормативно-функціональний
П. Рікер	Воля, почуття групи людей в історичний момент	Соціально-історичний
О. Стрижак	Порядок, що прийнятий у суспільстві [3, с. 40]	Нормативно-суспільний
Д. Норт	Механізми, правила, закони, звичаї, норми поведінки взаємодії людей у суспільстві [1], [2, с. 10-19]	Нормативно-суспільний
О. Шпикуляк	Правила, традиції, стереотипи [3, с. 40]	Нормативно-соціальний
В. Гриценко	Діяльність певних груп у суспільстві [3, с. 40]	Суспільний

*Джерело: власне дослідження

Отже, уточнена дефініція «інституція» - це система норм, усталених поглядів суспільства, що забезпечується організаційним відтворенням.

Таблиця 3

Дослідження видів інститутів				
Види інститутів/автори	Г. Дворецька, Е. Гофман	Л.Радіонова	О. Бердюгіна, В. Глазирін, А. Грібакін	Ж. Гарбар
Економічні	+	+	+	+
Політичні	+	+	+	+
Релігійні	+	+		
Культурно-соціальні, або культ.дух.	+		+	+
Соціалізації			+	
Освітні		+		
Сімейно-шлюбні, або сім'ї		+		+
Тотальні	+			

*Джерело: власне дослідження

Дослідження видів інститутів показало (табл.3), необхідність виділення всіх сфер суспільного життя, проте вчені не в повному обсязі розкрили їх. Отже, інститути, варто поділяти на такі сфери суспільного буття, як: економічно-фінансову; соціально-політичну; соціально-родинну; освітньо-наукову; культурно-релігійну; пенітенціарну; кібернетичну.

Тлумачення дефініції «фінансовий інститут», розкрито авторами з використання різних прийомів для розкриття сутності поняття, проте цілісно-системний науковий підхід в дослідженнях не прослідковується (табл.4).

Таблиця 4

Аналіз дефініції «фінансовий інститут»		
Вчений	Сутність дефініції «фінансовий інститут»	Науковий підхід
М.Лівінгстон, Є. Біргхем	Організації, які спрямовують фінансові потоки із секторів з вільними грошовими коштами до секторів з їх дефіцитом [4]	Інституційно-функціональний
Г. Журавльова, В. Відяпін	Інститути, які надають фондові, кредитні, посередницькі послуги та організують платіжний обіг [4]	Інституційно-функціональний
О. Бондаренко, І. Адаменко	Організації, що забезпечують дотримання норм фінансового ринку, опосередковують взаємодію його агентів та формують механізм ринкової координації [107, с. 8-11]	Нормативний, інституційно-функціональний
В. Нордхаус	Організації, які переводять грошові фонди від позичальників до кредиторів [4]	Інституційно-функціональний
В. Базилевич	Організації, щодо опосередкування та впорядкування взаємодії агентів фондового ринку [106]	Інституційно-функціональний
В. Суторміна	Інститути, що перетворюють прямі вимоги в посередницькі, через придбання первинних цінних паперів, а також випуску власних [4]	Інституційно-функціональний
О. Стойко, Д. Дема	Посередники, що проводять зустрічі учасників фінансового ринку [5]	Функціональний
Ж. Гарбар	Організації, що акумулюють вільні фінансові ресурси та здійснюють нормативне регулювання доступу економічних агентів на основі попиту-пропозиції [4]	Нормативний, інституційно-функціональний

*Джерело: власне дослідження

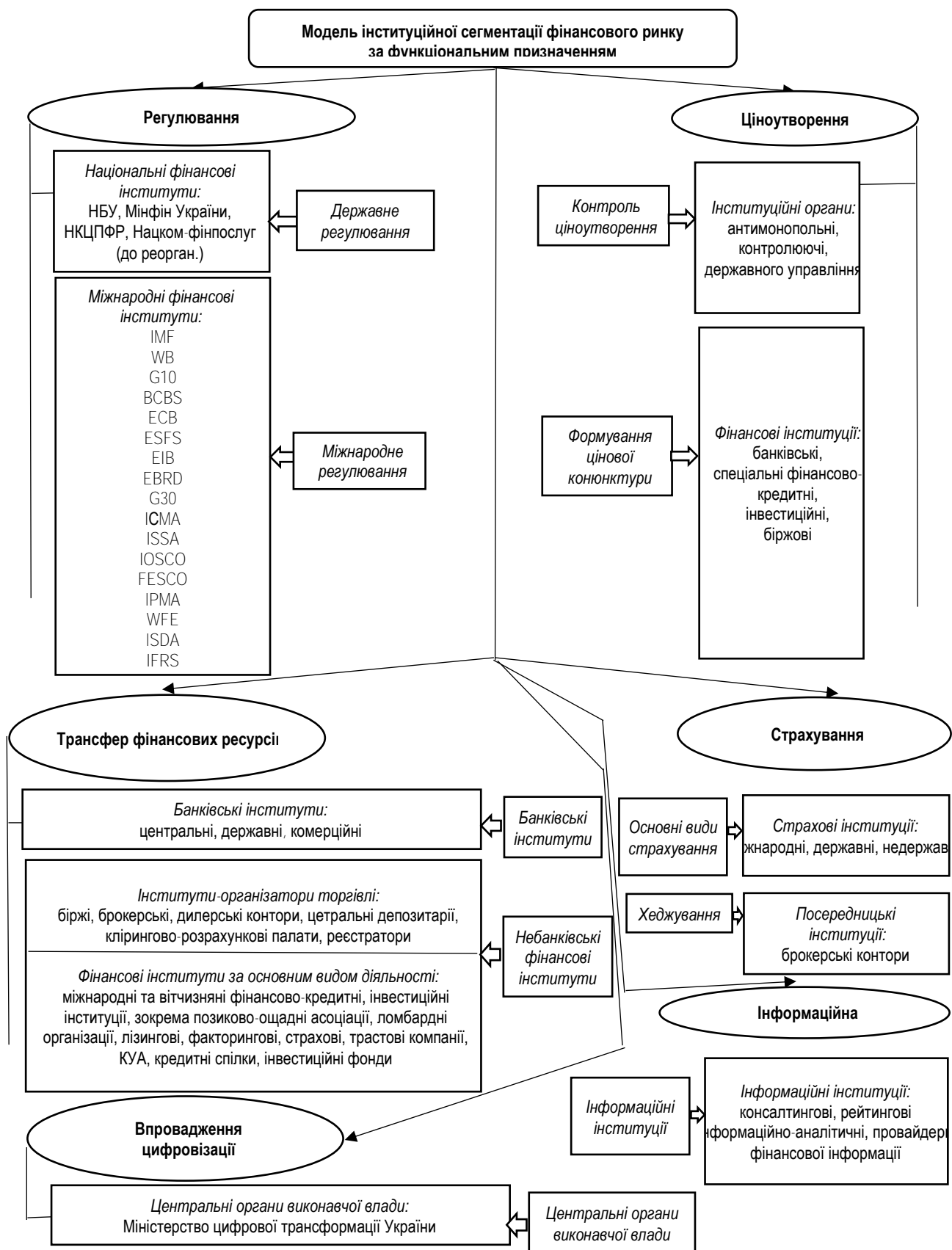

Рис. Інституційна модель

Джерело: власне дослідження

Уточнено, що фінансовий інститут – це організаційно сформовані в правовому полі установи, щодо здійснення ліцензованої фінансової діяльності, для забезпечення кумулятивного економічного ефекту на фінансовому ринку.

В свою чергу, в наукових публікаціях види фінансових інститутів розкриті фрагментарно, що потребує уточнення. Отже, модель удосконалена інституційної сегментації фінансового ринку представлена на (рис. 1).

Інституційна сегментація фінансового ринку за функ-

ціональним призначенням - це комплексна, цілісна модель інституційно-інституційна система, щодо визначення сегментації фінансового ринку, залежно від його функціонального призначення.

Висновки. Фінансові інститути, здійснюють обслуговування ринкових суб'єктів, їх ефективізація сприятиме економічному розвитку. Використання моделі інституційної сегментації фінансового ринку за функціональним призначенням в умовах цифровізації суспільства сприятиме розбудові оптимізованої фінансової системи країни.

Список використаної літератури:

1. Матвеев С.О. Економічна соціологія: підруч. // Матвеев С.О., Лясота Л.І. - Суми: Університетська книга, 2006. - 184 с.
2. Кармазіна М. «Інститут» та «інституція»: проблема розрізнення понять // Проблеми методології. Політичний менеджмент/ М. Кармазіна, О. Шурбована.- 4.-2006.- С.10-19
3. Стрижак О. Поняття інституту: основні підходи до визначення суті та змісту//Економічна наука. Економіка та держава.- 8.-2016.- С. 38-43.
4. Гарбар Ж.В. Фінансовий ринок: монограф. / Ж.В. Гарбар. – К.: КНТЕУ, 2015. - 455 с.
5. Стойко О.Я. Фінанси: підруч. / О.Я. Стойко, Д.І. Дема; за ред. О.Я. Стойка. – К.: Алерта, 2017. – 406 с.
6. Фондовий ринок: підруч./за ред. В.Д. Базилевича. - К.: Знання, 2015. – 621с.
7. Бондаренко О.С. Перспективи розвитку фінансових інститутів в економіці України // Економічна наука. Інвестиції: практика та досвід / О.С. Бондаренко, І.П. Адаменко.- 5.-2018, С. 8-11.
8. Кравченко А.С. Функціонування біржового фінансового ринку: монограф./ А.С. Кравченко. - К. : ЦП «Компринт», 2015. - 190 с.

Kravchenko A.S., PhD, Associate Professor, Banking University Lviv Institute (Lviv, Ukraine)

Institutional fundamentals of financial market functioning in the circumstances of digitalization

Institutional bases of functioning of the financial market in the conditions of digitalization of society are investigated, in particular the concept of «institute», «institution», types of institutions are analyzed, the definition of «financial institute» is specified, the institutional model of functioning of the financial market in digital conditions is elaborated

Key words: institute, institution, types of institutions, financial institution, institutional model of functioning of the financial market in digital conditions

Дата надходження до редакції: 15.07.2019 р.